

sed quæ non videntur. Quæ enim videntur temporalia sunt, quæ uero non cernuntur æterna sunt.) Desiderium cælestium & spiritualium habentes, hæc præsentia & terrena spernere profitentur, quia ad comparationem spiritualium hæc nulla sunt. Sic enim sunt hæc ad superna, quomodo figura ad ueritatem. Figura deperit, ueritas manet, ac per hoc exire de isto seculo non metuent iusti, sed gaudent.

CAPVT V.

SIMVS autem quia si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quia ædificationem ex deo habemus domum non manufactam æternam in cælis.) Hac fiducia dicit non timendum dissolui de corpore uiolentia infidelium, aut sorte uitæ, quia præparata est huiusmodi hominibus habitatio in cælis æterna, ut de temporali & terrena expulsi, in perpetuam domum recipiantur. Vnde & hoc optandum est, si fieri potest. Sed quia optandum non est, ne in tua gloria alius pereat, si tamen acciderit libenter ferendum est. Terræ enim dominum carnem hanc dixit, quia mortalis est: ut si de hac dissoluti fuerimus, ædificatam inueniemus in cælis domum æternam. Hæc domus corpus immortale significat, in quo resurgentes semper erimus, cuius forma iam in cælis in domini corpore declarata. ¶ Etenim in hoc ingemiscimus habitaculo nostro quod de cælo est, superindui cupientes: siquidem induti non nudi inueniamur.) Propterea dicit in precibus ingemisci, ut gloria promissa de cælis possit resurgentes induere. Hoc ergo desiderantes insistent precibus, ne surgentes recepto utique in corpore nudi, id est, alieni à promissa gloria inueniant. Hoc enim opus est, ut induta anima corpore, dei iudicio superinduatur & gloria, quæ est immutatio in claritatem. Mors enim de terra est, resurrectio uero de cælis, si tamen immutetur in gloriam: Alij codices sic habent: Siquidem expoliari non nudi inueniamur, id est, si exeun-

tes de corpore Christum uestiti fuerimus, quia quicumque
 in Christo baptizantur, Christum induunt. Itaque si in
 forma baptismi & traditione maserimus, expoliati cor
 pore non nudi inueniamur, quia in interiore habitat Chri
 stus, quem cum induti, siue spiritu sancto dato nobis uide
 bimur, erimus digni superindui, promissa caelesti gloria.
 In illum enim decidet promissa claritas, quem uiderit si
 gnum adoptionis habere. **Nam cum sumus in isto cor
 pore, id est, mortali, ingemiscimus grauati, eo quod no
 lumus exui, sed superindui, ut absorbeatur mortale hoc
 a uita.** Idem sensus est. Ideo enim dicit grauatos nos pas
 sionibus corporis, & ipsius mundi tempestatibus postu
 lationes ad deum dirigere, ne immutemur uicti & indi
 gni efficiamur. Sed & si contigerit exitus, perseverantes
 in fide induti inueniamur sancto spiritu, qui in subitan
 tia Christus est. Tunc enim superindui promissa gloria
 poterimus, si exuti corpore non despoliati a sancto spi
 ritu fuerimus: Sic mortale absorbetur a uita, id est, ut re
 surgentes superinduamur immortalitatem cum gloria,
 ne ultra mori possit, aut passionibus implicari, hoc est,
 absorberi a uita. Non enim dicendus est absorberi a ui
 ta, qui ad hoc surgit ut poenis agatur. Qui autem perficit
 nos in hoc ipsum deus, qui & dedit nobis pignus spi
 ritum.) Hoc quod ingemiscientes poscimus, id est, non ut
 exui sed superindui mereamur, iuxta supradictum sen
 sum, in die iudicii deum perficere dicit, quia promisit &
 fidelis est, dans huius rei implendae pignus spiritum. Ipse
 est enim signaculum adoptionis nostrae. - **CH.**

Fidentes igitur semper & scientes, quia inhabitantes
 in corpore peregrinamur a domino, per fidem
 enim ambulamus non per speciem.) Manifestum
 est, quia per fidem cum domino sumus non per praesentiam,
 ac per hoc peregrinamur non fide, sed specie. Et quare
 cum idem dicat in actibus apostolorum: In ipso enim uiuimus
 & mouemur & sumus, hoc loco peregrinari nos a
 domino dicat: Si ubique est, quomodo hic positi peregrinamur.

Acto. 17.

namur à dño? Sine dubio ubiq; imo oīa in deo sunt. Sed quia sedes dei in cælis est, & illic semp uidetur, ideo hic positi ubi non uidetur peregrinari à domino dicimur, qñ enim non eum uidemus, licet præsens sit, absentes ab eo sumus. ¶ **Audemus ergo & consentimus magis peregrinari à corpore, & præsentem esse ad deum.**) Recte ait audemus. Habentes enim fidutiam promissiois dei & scientes multum expediri illic esse quam in seculo, consentiunt & optant excedere de corpore, ut requiescant usq; in diem resurrectionis sub altare dei. ¶ **Ideo conamur siue præsentem siue peregrinantes placere illi.**) Id agendum dicit, & bonis operibus insistendum, ut siue in hac adhuc uita positi, siue ad tribunal Christi, præsentem placeamus ei. Vnde si disciplina seruetur & hic & illic placebimus, quia qui hic placet, illic non displicebit. ¶ **Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut recipiat unusquisq; propria corporis prout gessit siue bona siue mala.**) Igitur si iudicante Christo unusquisq; nostrum facta corporis recipiet, nõ utiq; sine corpore adiudicabitur bono aut malo. Et non dixit, facta carnis, quia carnis uitia punienda semper, sed facta corporis, quia aliquando spiritualiter, aliquando carnaliter operatur.

Scientes igitur **timorem domini hominibus suademus, deo autem manifesti sumus.**) Quoniã ergo iudicium dei futurum est per Christum ad singulorum discriminanda opera, idcirco Apostolus suadere se dicit ad bonum sensum & uitam, ut auditores eius securi sint de pœna futura, & ipse gloriatur in his habens fructum laborum suorum, quia quorundam prauiloquio dies iudicij dei in dubium deducitur. Corrupti enim mores bonos, colloquia mala. Hominibus suademus ait ut credant et prouideant ne incurrant, & tunc pœniteant quãdo pœnitentia fructum non habet. Deo autem manifesti sumus, hoc enim prædicabat quod deus iusserat, & hoc scire dicitur deus, quod bene num est. Deniq; male agentibus dicit, nescio uos. ¶ **Spero autem & in conscientijs uestris**

uestris, manifestos nos esse.) Manifesta erat puritas eorum Corinthiis, quia neq; aliquando in adulatione fuerant deprehensi, neq; prædicatio illorum displicuerat sanctis, nec ab aliquo illorum quicquam ut assoler occul te elicere tentauerant, ut foris simplices apud turbas, in tus uero impostores essent: Ideo conscientias illorū pulsat ut ipsi sibi testes essent de ueritate eorum.

Non iterum nos commendamus uobis.) Quoniam superius ueram prædicationem suam obrestans laudare se uisus est, idcirco eadem significat, non ad laudem suam hoc dicere se, sed ad eorū gloriam, ut gaudeant integram prædicationem se addidisse his annunciantibus. ¶ Sed occasionem damus uobis gloriandi pro nobis, ut habeatis ad eos qui in facie gloriantur & non in corde.) Hoc dicit, quoniam multi per elationem gloriabantur in se de apostolis, profitētes se ab his doctos q; semper cū domino fuerunt: Ideoq; & hic dicit, dare se & his rationem per quam & ipsi glorientur aduersus eos, quia apostolus erat à quo & illi dī dicerant. Vnde alio loco dicit. Nihil minus feci ab his q; ualde sunt apostoli. Quod quidem coactus dicit, ne silentiū eius istis obesset. Qui ergo in corde gloriat̄ superbiā reprimat, sciens quia humilibus deus dat gratiam, superbis autem resistit. Superborum enim mens, fructum nō facit deo dignum. ¶ Siue enim mente excedimus deo, siue sanum sapimus uobis.) Hoc dicit, quia si elate uel superbe putatur locutus, quia laudare se uisus est uerz̄ dicens, deo hoc remittendum: Si autem non superbe intel ligitur, sed ad gloriam audiendum locutus, Corinthiis proficere dicit, ut tunc sanum sit dictum audientibus si ita intelligatur ut dictum est. Si autem iactat̄er putetur dictum uelut insanum, deo dimittendum. Omnis enim superbia uelut insania habetur. ¶ Claritas enim Christi urget nos, hoc iudicantes quod si unus pro omnibus mortuus est.) Quoniam Christus diligens humanum genus ut eos redimeret, morti se dedit, ideo apostoli ut uicem ei reddant, homines ex aliqua parte exhortan-

1. Pet. 3.

tur

tur ad eius obsequium, & ut eos attrahant necesse est, ut uerum se prædicare testentur, alijs praua docētibz, nec suum meritum taceant ut malorum doctorum pœnam designent. Non ergo elatione mentis hæc agebant, sed ut donum Christi intelligeretur ab omnibus, et fideliter deuoti ei gratiarum actiones referrent. Propter Christi ergo charitatem, quæ & quanta dona eius circa diligentes cum sint, non taceant, non iactantiæ causa, sed ut inuitent audientes ad eius deuotionem ne mors Christi in fructuosa uideretur, non ut laus apostolorum nosceretur. Per meritum enim & gloriam apostolorum agnoscitur Christi gratia & beneficium dei. ¶ Ergo omnes mortui sunt & pro omnibus mortuus est, ut & qui uiuunt non iam sibi uiuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est & resurrexit.) Quia omnes necesse est mori causa Adæ, pro omnibus mortuus est Christus, ut eos à secunda morte liberaret. Ideoq; qui uiuunt in corpore, sciētes Christum mortuum esse pro se, sint ei subditi, profitētes hunc dominum: quia enim prodest eis mors eius, testimonium perhibet resurrectionis eius. Igitur hic sibi non uiuit qui paratus est domini sui facere uoluntatem.

Itaque nos ex hoc tempore neminem nouimus secundum carnem, & si cognouimus secundam carnem Christum, sed nunc iam non nouimus.) Verum est quia Christo resurgente à mortuis iam cessat in eo carnalis natiuitas, cessat infirmitas corporis, cessat & passio mortis. Usq; ad crucem enim suspitio fuit infirmitatis in Christo. Post autem apparuit esse quod non credebatur, sicut & ipse ait: Cum exaltaueritis filium hominis, tunc cognoscetis quoniam ego sum. Hoc ergo idcirco apostolus memorat, ut ostēdat qua deuotione obsequendum est Christo. Pro salute enim hominum, non solum hominem se nasci non dedignatus est, sed & iniurijs agi & mori, ut intelligētes quam pretiosa sit mors eius, propensius illi seruiant, non quasi homini uicem reddētes sed deo, quia unicuiq; pro persona eius & meritis refundenda obsequia sunt. ¶ Quare, si qua est in Christo noua

Iohan. 3.

noua creatura uetera transferunt, ecce o'ia facta sunt noua.) Manifestū est, quia per Christū renouata sunt o'ia, si animaduertant dignitatē eius. **N**ouus enim fit his quibus prius homo tm̄ uidebatur cū intelligitur eē deus, ut recedente infirmitate agnoscat diuinitas, & cessante errore ueteri, qui introducta multorum deorū opinione, ab unius ueri dei fide transduserat genus humanū, reuertantur omnia ad simplicitatis professionē, unū deū adorantia in trinitate. ¶ **O**mnia autē ex deo.) Quāuis Christus nos redemerit, omnia tm̄ ex deo, quia ab ipso ē omnis paternitas, ideoq; necesse est præferri personam patris. ¶ **Q**ui reconciliauit nos sibi per Christum & dedit nobis ministerium reconciliationis, quoniam quidē deus erat in Christo mundum recōcilians sibi, non repētans illis delicta ipsorum & ponens in nobis uerbū recōciliationis pro Christo, pro quo legatione fungimur, tanquam deo exhortante per nos, orantes pro Christo reconciliari deo, cum qui non nouerat peccatū, pro nobis peccatum fecit, ut nos essemus iustitia dei in ipso.) **D**eus omnipotens genitor Christi, cum omnia quæ per Christum fecerat errore caduca fuissent effecta, creatoris sui oblita, Christum dominum nostrum de sacris sedibus ad terrena uenire dignatus est, & factum carne in spem hominis, ut forma esset hominibus quemadmodū sibi deū creatorē suū pacificū facerent. **D**eus ergo erat in Christo. Quōs Quasi in uicario aut legato, sicut fuit in prophetis: aut aliter sicut non fuit in prophetis, sic intelligi potest fuisse & in filio. **F**ilius enim naturaliter natus est patris dei, **V**nde dicit: **Q**uia pater in me est, & ego in patre. **P**ater enim per id intelligitur esse in filio, quod una eorum sit substantia, **I**bi em̄ est unitas, ubi nulla ē differentia, ab p hoc inuicē sunt, q̄a & imago & similitudo eorū una ē, ut uidens filiū uidisse dicat patrē, sicut & ipse dñs, ait: **Q**ui me uidet, uidet et patrē meū. **R**ecte ergo dicit: deus erat in Chrō, hoc ē, pat̄ in filio, mundū recōciliās sibi, nō reputās illis delicta eorū, qm̄ creatura peccauit i deū, nec p̄nituit ut reu'teret ad eū: de' op' suū nolēs p̄ire mi

Ioan. 14.